

TERVEYDENHUOLLON ASIAKIRJOJEN SÄHKÖISTÄMISELLÄ ILMASTO- JA TEHOKKUUSHYÖTYJÄ

Finanssiala ry:n, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, KELA:n sekä Sosiaali- ja terveysministeriön kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksen lähtötilanteen selvitys ja vaikutusten laskenta

Kestävän kehityksen sitoumus on tehty vuonna 2017 ja tuloksia seurataan vuosittain. Tämä raportti kuvaa sitoumuksen etenemistä vuoden 2018 aikana.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
1.1 Sitoumuksen raportin sisältö	2
2 Asiakirjojen välittäminen ja käyttötilanteet	3
2.1 Sairauspäivärahoja varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus A	3
2.1.1 Kelan tavoitteet ja toteutuma	4
2.2 Ajokorttia varten tarvittavat todistukset	4
2.2.1 Sähköistämisen tuoma ajansäästö ajokorttia haettaessa	5
2.2.2 Traficommin tavoitteet ja toteutuma	6
2.3 Eläkevakuutusyhtiölle lähetettävä lääkärinlausunto työkyvystä: Lääkärinlausunto B	6
2.3.1 Eläkevakuutusyhtiöiden tavoitteet	7
2.4 Vahinkovakuutusyhtiölle lähetettävät hoitomerkitiedot	7
2.4.1 Toimintamallin uudistus 2019.....	8

Terveydenhuollon asiakirjojen sähköistämällä ilmasto- ja tehokkuushyötyjä

1 Johdanto

Terveydenhuollon asiakirjoja, kuten lääkärinlausuntoja ja todistuksia, välitetään satoja tuhansia vuosittain. Finanssiala ry, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Kela ja Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ovat sitoutuneet yhdessä kehittämään terveydenhuollon asiakirjojen sähköistämistä ja tuomaan tätä kautta hyötyjä asiakkailleen, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Kestävän kehityksen sitoumuksen tavoitteena on laskea asiakirjojen sähköistämisen hyödyt ja kehittää sähköistämistä eteenpäin. Sähköistämisen avulla pienennetään prosessien hiilijalanjälkeä, lisätään asiakkaiden yhdenvertaisuutta, parannetaan resurssitehokkuutta ja edistetään tietojen hyödyntämisen kehitystyötä.

Terveydenhuollon asiakirjoissa olevia tietoja tarvitaan esimerkiksi etuus-, eläke- ja korvauspäätösten tekemiseen sekä ajokorttien myöntämiseen. Tällä hetkellä tiedot kulkevat useimmiten paperilla. Se hidastaa päätösten tekemistä ja aiheuttaa lisätyötä monessa eri vaiheessa.

Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus on Suomen malli toteuttaa YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa. Globaali toimintaohjelma asettaa yhteiset tavoitteet seuraaviksi 15 vuodeksi kaikille YK:n jäsenmaille. Suomessa ohjelmaa toteutetaan kestävän kehityksen toimenpidesitoumusten avulla.

1.1 Sitoumuksen raportin sisältö

Osapuolten yhteinen kestävän kehityksen toimenpidesitoumus ”Hyvinvointia ja ympäristötehokkuutta terveydenhuollon asiakirjojen sähköisestä välittämisestä” julkistettiin toukokuussa 2017 sitoumus2050.fi -palvelussa.

Tämä raportti keskittyy sitoumuksessa suunniteltujen toimenpiteiden ilmastovaikutusten arviointiin vuoden 2018 toteutumien osalta sekä tavoitearvoihin vuoteen 2020 saakka.

Tarkastelemme selvityksessä seuraavia asiakirjoja ja niiden välitystä sitoumuksen seurantajakson aikana:

1. Sairauspäivärahaa ja luovutuspäivärahaa varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus A
2. Ajokorttia varten tarvittava todistus: Lääkärinlausunto ajokyvystä
3. Eläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyyden arviointiin tarkoitettu lausunto: Lääkärinlausunto B (ei vielä vuonna 2018 sähköisessä välityksessä)
4. Tapaturmavakuutusyhtiöihin lähetettävät hoitomerkinnot työ- ja liikennetapaturmista (ei vielä vuonna 2018 sähköisessä välityksessä)

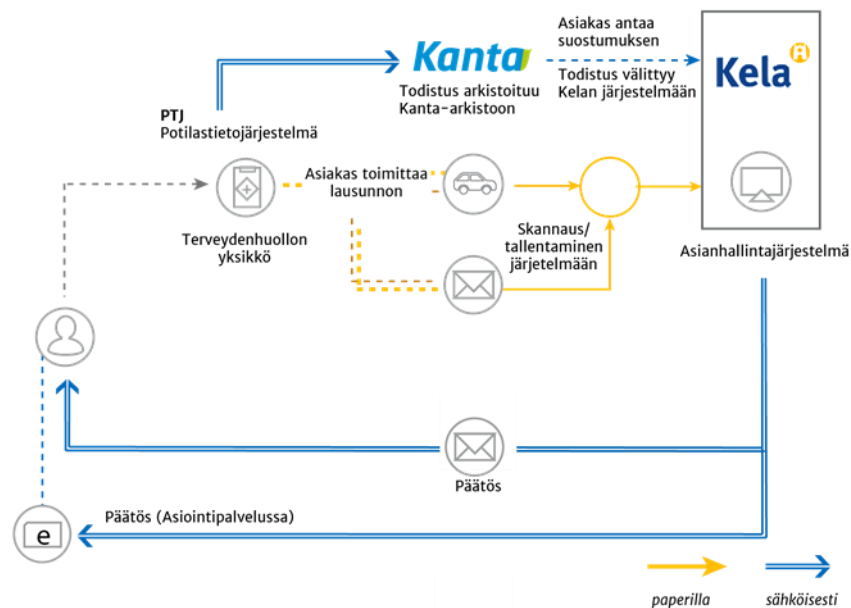
2 Asiakirjojen välittäminen ja käyttötilanteet

Oheessa on esitetty jokaisesta tarkasteltavasta prosessista yksi esimerkkikäyttötilanne sekä kaavio asiakirjaliikenteen prosessista paperilla (oranssi viiva) ja sähköisesti (sininen viiva).

Huomio: Kaaviot on laadittu palvelumuotoilunäkökulmasta vain tätä selvitystä varten ja ovat yksinkertaistettuja.

2.1 Sairauspäivärahoja varten tarvittava todistus: Lääkärintodistus A

Sairauspäivärahoja varten tarvittavan todistuksen toimintamalli paperisena ja sähköisenä versiona

Käyttötilanne:

Sähköisen välittämisen myötä lääkärin ei tarvitse vastaanotolla tulostaa paperista lääkärintodistusta A asiakkaalle postitettavaksi tai kuljetettavaksi Kelan toimistoon. Lääkärin vastaanotolla asiakkaan suostumuksella sähköisesti välitetty todistus on heti Kelan etuuskäsittelyjärjestelmässä. Paperisen todistuksen postitus ja skannaus Kelan järjestelmään jää pois tapahtumaketjusta ja todistuksen käsittely etuuskäsittelyä varten nopeutuu.

2.1.1 Kelan tavoitteet ja toteutuma

Vuoden 2016 aikana Kelaan tuli yhteensä 525 268 lääkärintodistusta A, joista 1,4 % tuli sähköisesti. Todistusten määrä kasvoi hieman vuosina 2017 ja 2018. Vuonna 2017 todistuksia tuli yhteensä 531 991 kpl ja niistä 2,0 % tuli sähköisesti. Vuonna 2018 todistuksia tuli jälleen aiempaa suurempi määrä, yhteensä 645 488 kpl, mutta sähköisesti niistä lähetettiin edelleen vain 2,0 %. Lääkärintodistusten sähköinen välityspalvelu on tarkoitus ottaa laajempaan valtakunnalliseen käyttöön tulevina vuosina.

Kela on asettanut sähköistämislle seuraavat tavoitteet:

Taulukko: Lääkärintodistus A:n sähköinen toimittaminen Kelaan

Vuosi	Lääkärintodistus A sähköisenä, tavoite	Sähköisten lääkärintodistusten toteutunut määrä	Hiilijalanjälki tonnia CO ₂ e	
			Paperinkulutus*	Postitus**
2016	-	1,4 % (7 379 kpl)	2,35 tCO ₂	10,89 tCO ₂
2017	5 %	2,0 % (10 886 kpl)	2,36 tCO ₂	10,94 tCO ₂
2018	20 %	2,0 % (13 015 kpl)	2,86 tCO ₂	13,24 tCO ₂
2019	50 %			
2020	80 %			

* = Laskennassa on käytetty WWF:n Ilmastolaskuria.

** = Laskentaa on tarkennettu vuonna 2018 ja eri vuosien lukemat on muutettu tarkennetun laskennan mukaisiksi

2.2 Ajokorttia varten tarvittavat todistukset

Ajokorttia varten tarvitaan todistus ajokyvystä ajokortin myöntämisvaiheessa sekä eräissä tapauksissa myös ikätarkastusten yhteydessä.

Tyypillisessä tilanteessa ajokorttia hakeva asiakas menee lääkäriin saadakseen lääkärintodistuksen ajokyvystä hakemuksen liitteeksi. Ilman sähköistä terveystietojen välittämistä asiakas saa lääkärintodistuksen tulostettuna mukaan. Asiakas toimittaa viranomaiskappaleen lääkärintodistuksesta Traficom palveluntuottajan toimipisteeseen lupahakemuksen kanssa. Palveluntuottaja ottaa todistuksen vastaan, kirjaa tarvittavat tiedot lupahakemuksesta järjestelmään ja toimittaa asiakirjat digitoitavaksi.

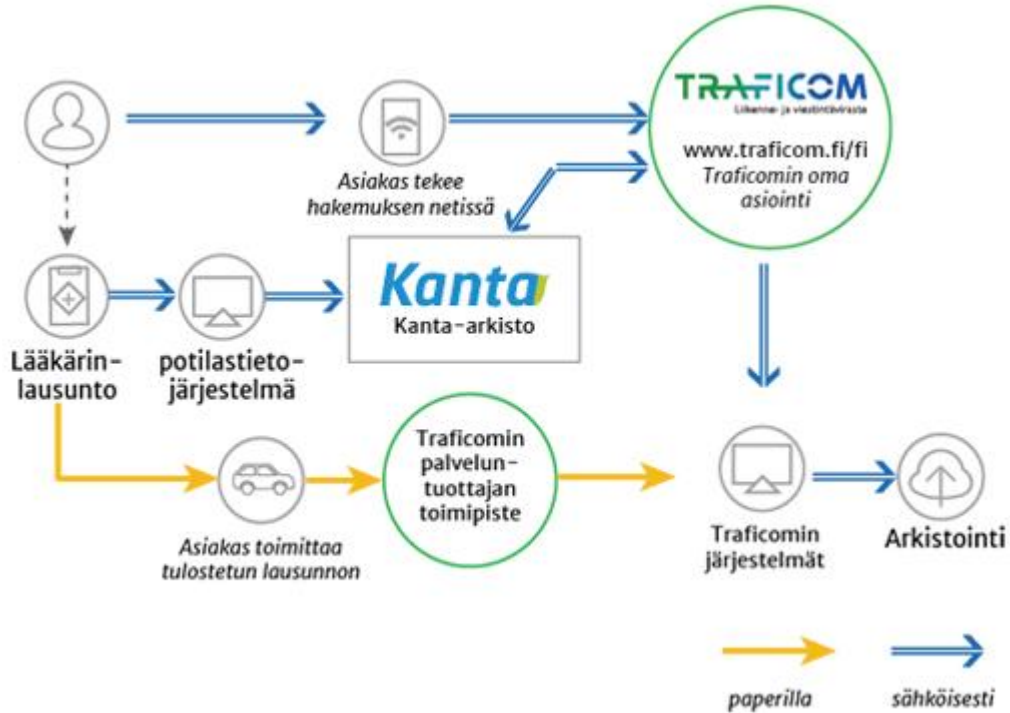
Traficom ottaa todistuksen vastaan, digitoi asiakirjat ja tallentaa ne järjestelmäänsä. Asiakirjat arkistoidaan sähköisesti.

Sähköisesti välitettävien terveystietojen avulla Traficom pystyy tarjoamaan asiakkaalle ajasta ja paikasta riippumattomia palveluja Traficomin Oma asiointi -palvelun kautta. Oma Asiointi hakee hakemukseen liittyvät terveystiedot suoraan kansallisesta potilastiedon arkistosta, johon lääkäri on ne tallentanut.

Lääkärintodistuksen käsittelyprosessissa hiilidioksidipäästöjä syntyy asiointimatkoista, työajasta sekä asiakirjojen tulostamisesta, lähettämisestä ja arkistoinnista. Sähköistämisen

seurauksena osa asiointimatkoista sekä postituksista jäävät pois, samoin osa asiakirjojen digitoinnista arkistoinnin työvaiheena.

Ajokorttia varten tarvittava todistus. Prosessikuvaus paperilla ja sähköisesti toimitettavista todistuksista

2.2.1 Sähköistämisen tuoma ajansäästö ajokorttia haettaessa

Lääkärintodistusten liikkua sähköisesti saadaan säästöä työajassa sekä asiointikokonaiskestoissa. Tästä hyötyvät sekä Traficom, Traficomin palveluntuottaja, että asiakas.

Ajokorttia varten tarvittavan lääkärintodistuksen sähköistämisen ajansäästö asiakkaalle on ajomatkoineen arviolta tunti per ajokorttihakemus ja Traficomille noin 10 minuuttia per hakemus.

2.2.2 Traficomien tavoitteet ja toteutuma

Sellaisten ajokorttihakemusten määrä, joihin sisältyy lääkärinlausuntoja ja muita liitteitä, on suhteellisen vakaa vuodesta toiseen, noin 200 000 kpl.

Tavoitteena on päästä sitoumuksen aikana sähköisessä asiointissa yli 50 % osuuteen. Tämä vastaa vuositasona noin 100 000 digitoitavaa asiakirjanippua vähemmän. Päästövähennystavoitteen saavuttaminen merkitsisi noin 347 hiilidioksiditonin vuosittaista säästöä.

Taulukko: Ajokorttia varten tarvittavan lääkärinlausunnon sähköistäminen

Vuosi	sähköisten hakemusten osuus, tavoite %	Sähköisten hakemusten määrä, toteutuma	Hiilijalanjälki tonnia CO ₂ e		
			Asiointimatkat	Paperinkulutus	Postitus
2016	0 %	0	688 tCO ₂ e	2,8 tCO ₂ e	4,2 tCO ₂ e
2017	0 %	0	688 tCO ₂ e	2,8 tCO ₂ e	4,2 tCO ₂ e
2018	10 %	5,5 % 10 907	650 tCO ₂ e	2,6 tCO ₂ e	4,0 tCO ₂ e
2019	30 %	tavoite 60 000			
2020	50 %	tavoite 100 000			

2.3 Eläkevakuutusyhtiölle lähetettävä lääkärinlausunto työkyvystä: Lääkärinlausunto B

Eläkevakuutusyhtiöiden osalta tarkasteluun on valittu työkyvyttömyyseläkehakemuksen liitteeksi tarvittava B-lääkärinlausunto, jonka avulla arvioidaan eläkkeenhakijan työkykyä. Työkyvyttömyyseläkehakemuksia tehdään vuosittain n. 22 000 kpl.

Suurella osalla tapauksia (5-10 %) asian ratkaisemiseksi tarvitaan myös potilaan hoidon historiatietoja, mutta tässä yhteydessä tämä prosessi on jätetty tarkastelematta, koska pyyntöjen sähköinen malli on vielä tarkemmin määrittelemättä.

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen toimintamalli

2.3.1 Eläkevakuutusyhtiöiden tavoitteet

Lain mukaan (vaiheistusasetus) B-lausuntomalli tehdään sähköiseen muotoon vuoden 2019 aikana. Sitoumuksen tavoitetta pohdittaessa oletettiin, että työeläkevakuutusyhtiöillä on ko. vuonna valmius ottaa kaikki B-lausunnot vastaan sähköisenä. Tämä tapahtuisi siten, että eläkevakuutusyhtiö käy hakemassa lausunnotiedot kansallisesta potilastietojen arkistosta, kun asiakkaalta on saatu eläkehakemus.

Tietojen sähköistä lähettämistä säätelee asiakastietolaki (159/2007), joka nykyisellään edellyttää asiakkaan suostumusta tietojen sähköiseen välittämiseen. Lakia ollaan parhaillaan päivittämässä, mutta nähtäväksi jää millainen sisältö lakiin tulee tältä osin. Tulevan lain sanamuoto vaikuttaa merkittävästi sähköistämisen tavoitteisiin ja toteutumiseen. Toimintojen kannalta on ongelmallista, jos sähköistä välittämistä ei tulla sallimaan. Tiedot on joka tapauksessa lähetettävä, mutta paperilla ja postitse.

Asiakkaan on saatava riittävä varmuus asiakirjojen toimituksesta sähköisesti. Muutoin asiakas toimittaa myös paperiasiakirjoja. Tämä todennäköisesti sotkee prosessin tehokkuutta. Prosessin tehokkuuteen vaikuttaa myös, miten asiakas saadaan ohjattua tekemään oma eläkehakemuksensa sähköisesti. Jos tässä onnistutaan, eläkekäsittely voidaan aloittaa hyvinkin nopeasti.

Potilasasiakirjojen sähköistäminen vaikuttaa hyvin merkittävästi eläkehakemusten käsittelyyn, koska se poistaa turhia työvaiheita. Nykyisellään päätösten teko kestää noin 1,5-2 kk. Kaikkien asiakirjojen ollessa sähköisiä voidaan tavoitella kahden viikon läpimenoaika.

2.4 Vahinkovakuutusyhtiölle lähetettävät hoitomerkitiedot

Vahinkovakuutuksessa tyypillinen tapaus on liikennevahingon tai työtapaturman yhteydessä terveydenhuollosta vakuutusyhtiölle välitettävät hoitomerkitiedot. Nämä ns.

käyntimerkinnät tulee lain perusteella välittää vakuutusyhtiöön, koska näissä tapauksissa vakuutusyhtiö korvaa hoidon kustannukset terveydenhuollolle.

Nykyisellään hoitomerkinnot välitetään vakuutusyhtiöön paperisina postitse, koska sähköiseen välittämiseen ei ole olemassa toimintamallia. Usein myös korvaava vakuutusyhtiö jää työtaturmien yhteydessä avoimeksi, koska hoitolaitoksilla ei ole oikeutta suoraan käyttää Tapaturmavakuutuskeskuksen (TVK) ylläpitämää rekisteriä. Jos potilas ei tiedä työnantajansa vakuutusyhtiötä joutuu hoitolaitos erikseen selvittämään oikeaa vakuutusyhtiötä tai soittamaan TVK:n asiakaspalveluun, jonka avulla vakuutusyhtiö voidaan selvittää. Puheluita TVK:n asiakaspalveluun tulee pahimmillaan 2000 kpl kuukaudessa.

Hoitomerkinnot ja laskuja välitetään vakuutusyhtiöille noin 200 000 – 300 000 kertaa vuodessa. Asiakirjojen välittämisen prosessi ja samalla asiakkaiden hoidon ohjaaminen olisi huomattavan paljon tehokkaampaa, jos sähköinen tiedonsiirto olisi mahdollista.

2.4.1 Toimintamallin uudistus 2019

Hoitolaitosten ja vakuutusyhtiöiden yhteistyönä on vuoden 2019 alusta perustettu projekti, jossa sähköistämisen toimintamalli sovitaan. Tavoitteena on saada asiakirjojen välitys sähköiseksi vuoden 2021 aikana.

Kestävän kehityksen sitoumuksen työryhmä

KELA	Siina Lepola-Lång, Vastuullisuuden asiantuntija
	Kaisa Timonen Tuoteomistaja Tietopalvelut, Tiedonvälitys
Sosiaali- ja terveysministeriö	Anna Kärkkäinen Erityisasiantuntija
Sustain in Time	Outi Ugas Senior Advisor
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom	Johanna Simkin Kehityspäällikkö
Finanssiala ry	Timo Tuominen Johtava asiantuntija
	Kristiina Siikala Kehityspäällikkö